

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา
ของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่

PARTICIPATORY MANAGEMENT TO EXPAND EDUCATIONAL OPPORTUNITIES
BY THE KRABI PROVINCIAL OFFICE OF LEARNING ENCOURAGEMENT

กิจจพิภพ เกตุแก้ว

Kitpiphat Ketkaew

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author e-mail: Perapat265@gmail.com

วันที่รับบทความ 20 เมษายน 2568; วันที่แก้ไข 12 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับ 17 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ที่ส่งผลต่อการขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนในพื้นที่ โดยใช้หลักการบริหารจัดการเชิงบูรณาการร่วมกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์เชิงเอกสารและการสังเคราะห์องค์ความรู้ ตลอดจนแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ บทความวิชาการนี้ผู้เขียนจะนำเสนอ 1) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างโอกาสทางการศึกษา 4) แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 5) นโยบายด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ โดยองค์ความรู้จากบทความนี้จะ เป็นประโยชน์ในการขยายโอกาสทางการศึกษาโดยการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และสร้างโอกาสในการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและยั่งยืนแก่ประชาชนทุกกลุ่มวัยในพื้นที่

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม; โอกาสทางการศึกษา; การเรียนรู้ตลอดชีวิต

Abstract

This article aims to study the participatory management approach of the Krabi Provincial Office of Learning Encouragement that affects the expansion of educational opportunities for local people by using the integrated management principle with the concept of participation of all sectors, including the public, private, and public sectors. This study uses document analysis and knowledge synthesis, as well as the participatory management

approach that is appropriate for the context of the Krabi Provincial Office of Learning Encouragement In this academic article, the author presents 1) the participatory management principle, 2) concepts and theories related to participatory management, 3) concepts and theories related to creating educational opportunities, 4) the concept of lifelong learning, and 5) the lifelong learning policy of the Krabi Provincial Office of Learning Encouragement. The knowledge from this article will be useful in expanding educational opportunities by promoting all sectors to play a role in education management, resulting in development that is consistent with local needs, reducing educational inequality, and creating comprehensive and sustainable learning opportunities for people of all ages in the area.

Keywords: Participatory Management; Educational Opportunity; Lifelong Learning

บทนำ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้หน่วยงานด้านการศึกษาและองค์กรที่จัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาการจัดกิจกรรมทางวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนร่วมมือกัน ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญในการขยายโอกาสทางการศึกษาให้เข้าถึงผู้เรียนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง (นพเก้า กลิ่นแผ่นและคณะ, 2567) ทั้งนี้ผู้บริหารหรือผู้นำนโยบายการเรียนรู้จำเป็นต้องมีบทบาทเชิงรุกในการประสานความร่วมมือกับครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษาให้เกิดผลเป็นรูปธรรม สนับสนุนแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในทุกช่วงวัยและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว (สุภาวดี พรหมทอง, 2566)

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Management) เป็นแนวคิดทางการบริหารที่มุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผน ดำเนินงาน และประเมินผล เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ความโปร่งใส และความยั่งยืนในการดำเนินงาน แนวคิดนี้มีรากฐานมาจากทฤษฎีประชาธิปไตยในการบริหาร ที่เชื่อว่าการมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การตัดสินใจที่มีคุณภาพ สร้างแรงจูงใจในการทำงาน และส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง (สุธารัตน์ ชำนาญเหนือ และ บุญเลิศ ธานีรัตน์, 2567) องค์ประกอบสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน ซึ่งช่วยให้เกิดเป้าหมายร่วมกันระหว่างหน่วยงานและชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ที่เปิดโอกาสให้ทุกเสียงได้รับการรับฟังอย่างเท่าเทียม 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งเน้นการลงมือปฏิบัติร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมให้เกิดผลจริง และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อสะท้อนข้อเสนอแนะในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ (อนุวัฒน์ ทศบุตร, 2565)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ในการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชน ในการจัดการศึกษาในพื้นที่โดยมุ่ง

วิเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการ ความร่วมมือของภาคีเครือข่าย และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตถือเป็นพันธกิจสำคัญของรัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานระดับจังหวัดที่มีบทบาทสนับสนุนการเข้าถึงการศึกษาทุกช่วงวัย แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงได้รับความสนใจ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในขั้นตอนสำคัญ เช่น การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผล ซึ่งช่วยสร้างเป้าหมายร่วม ลดความเหลื่อมล้ำ และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน

บทความนี้นำเสนอในรูปแบบของการวิเคราะห์เชิงวิชาการ โดยประกอบด้วย 1) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างโอกาสทางการศึกษา 4) แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต 5) นโยบายด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ 6) สรุปองค์ความรู้ (Summary of Knowledge) 7) กลไกการขับเคลื่อนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 8) กระบวนการสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ 9) ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ และ 10) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendations) บทความนี้มีเป้าหมายเพื่อนำไปใช้จริงในการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษา เป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมกันวางแผน ตัดสินใจ และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เพื่อเสนอแนวทางที่สามารถนำไปปรับใช้จริงในบริบทสถานศึกษาไทย และเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนนโยบายหรือการนิเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันอย่างยั่งยืน

หลักการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่เน้นการดึงศักยภาพของทุกภาคส่วนมาใช้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังให้เกิดความร่วมมือ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และการรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงาน การบริหารในลักษณะนี้จึงตั้งอยู่บนหลักการสำคัญหลายประการที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและยั่งยืน (อุมพร แต่งเกลี้ยง, 2565) โดยมีหลักการสำคัญที่ต้องพิจารณาดังนี้

1. การเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมเน้นการเปิดโอกาสให้พนักงานหรือผู้เกี่ยวข้องทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและเสนอความคิดเห็นในกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกที่แต่ละคนมีคุณค่าและสามารถส่งเสริมการพัฒนาองค์กรได้

2. การสร้างความโปร่งใสในการสื่อสาร ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมต้องมีการสื่อสารที่โปร่งใสและชัดเจนเกี่ยวกับเป้าหมายและทิศทางขององค์กร เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าใจและมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

3. การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการแบ่งปันความรับผิดชอบ การบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันในทีม โดยการแบ่งปันภารกิจและความรับผิดชอบในองค์กร เพื่อให้เกิดความร่วมมือและความผูกพันที่สูงขึ้นระหว่างบุคลากร ทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการใช้ศักยภาพจากทุกภาคส่วนในองค์กรมาใช้ร่วมกัน โดยมีหลักการสำคัญสามประการคือ 1) การเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาองค์กร 2) การสร้างความโปร่งใสในการสื่อสารเพื่อให้ทุกคนเข้าใจเป้าหมาย และ 3) การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการแบ่งปันความรับผิดชอบเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

นักวิชาการและนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศได้กล่าวถึงแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ และวางแผนร่วมกัน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความผูกพันและการตัดสินใจร่วมกันในการบริหารโรงเรียนเพื่อบรรลุเป้าหมาย การบริหารแบบนี้มีประโยชน์หลายประการ เช่น การระดมความคิดเห็นที่หลากหลาย การลดการต่อต้านและเพิ่มการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง การเปิดโอกาสในการสื่อสาร และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และทำให้การตัดสินใจมีคุณภาพสูงขึ้นพร้อมเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน (ศุภิสรา คุณาวิวัฒน์ และ นางลักษณ ใจฉลาด, 2566)

ในการบริหารงานโดยคณะบุคคลสามารถเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เพราะการมีคณะกรรมการที่รวบรวมผู้เชี่ยวชาญจากหลายส่วนขององค์กรสามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลายและมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจมีความรอบคอบ และมีคุณภาพมากขึ้น เมื่อเทียบกับการตัดสินใจโดยบุคคลเดียว อย่างไรก็ตาม การบริหารโดยคณะกรรมการอาจมีข้อเสียในแง่ของการตัดสินใจที่อาจล่าช้า เนื่องจากการประชุมแต่ละครั้งต้องใช้เวลาและมีภาระที่ซับซ้อน ซึ่งอาจทำให้กระบวนการตัดสินใจล่าช้าไป (อรอนงค์ แจ่มจรัส และ ชัยอนันต์ มั่นคง, 2565)

ซึ่งการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมในองค์กรได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความยืดหยุ่นทางความคิด ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นของพนักงาน การศึกษาพบว่าการนำกระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในองค์กรสามารถกระตุ้นการเปิดเผยความคิดเห็นและการแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างพนักงาน ซึ่งส่งผลให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถปรับตัวและรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น โดยการตัดสินใจที่เน้นความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายจึงมีผลสำคัญต่อการพัฒนาความยืดหยุ่นทางความคิดในองค์กรอย่างยั่งยืน (Kwon & Kim , 2025)

นอกจากนี้ การบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรสมัยใหม่ คือแนวทางที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินงาน โดยให้อิสระในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความสำคัญในองค์กร ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจ ความพึงพอใจในการทำงาน และเปิดพื้นที่ให้แสดงศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ นำไปสู่การพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (Sokari Jusih Ogu, 2024)

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมคือกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการวางแผนร่วมกัน ซึ่งช่วยสร้างความผูกพันและการยอมรับจากทุกฝ่าย การระดมความคิดเห็นที่หลากหลายช่วยลดการต่อต้านและเพิ่มการยอมรับ ส่งผลให้การตัดสินใจมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นการบริหารผ่านคณะกรรมการช่วยให้ได้ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญหลายคน แต่อาจทำให้การตัดสินใจช้า การบริหารแบบมีส่วนร่วมยังช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและเพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างโอกาสทางการศึกษา

รัฐธรรมนูญไทยมุ่งสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) ที่เกิดจากการประชุมร่วมระหว่าง UNESCO, ธนาคารโลก, UNICEF และรัฐบาลไทยในปี พ.ศ. 2532 การศึกษาเพื่อปวงชนเน้นการให้โอกาสทุกคนและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Education) เพื่อสร้างอุดมการณ์ใหม่ในการจัดการศึกษาของประเทศ รัฐต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี และครูต้องปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ และพร้อมค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ตลอดชีวิต (ธน ขวัญเดช, 2565)

การพัฒนาประเทศให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมและโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและกลุ่มเปราะบางผ่านการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี และความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ควบคู่กับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งในการจัดการตนเอง ทั้งนี้ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ห่างไกลจะถูกพัฒนาโดยใช้แนวคิดเชิงระบบ (Systems Approach) ที่พิจารณาทั้งข้อมูลนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในโรงเรียนประจำพิกนออย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญต่อการสร้างโอกาสและความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยกำหนดให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาภาคบังคับ 12 ปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และส่งเสริมการพัฒนาเด็กเล็กในทุกด้านก่อนเข้ารับการศึกษา นอกจากนี้ยังเน้นให้เด็กเล็กได้รับการดูแลอย่างรอบด้านโดยไม่มีค่าใช้จ่าย และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านความร่วมมือกับท้องถิ่นและภาคเอกชน พร้อมทั้งกำกับให้การศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลและสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาบุคคลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม วินัย ความรับผิดชอบต่อสังคม และความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย โดยกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ไว้ 3 ประเภท ได้แก่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการ

เรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ทั้งนี้การดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเรียนรู้จะครอบคลุมการจัดหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน และภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม กระตุ้นให้บุคคลใฝ่รู้และพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ผู้ที่ยอยู่นอกระบบการศึกษาได้พัฒนาคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับต่าง ๆ ตามศักยภาพและความถนัด โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและการเรียนรู้ที่ไม่เป็นภาระด้านเวลาและค่าใช้จ่าย เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และสอดคล้องกับพัฒนาการของโลกในยุคปัจจุบัน (พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้, 2566)

สรุปได้ว่า การขยายโอกาสทางการศึกษามุ่งลดความเหลื่อมล้ำและเสริมความเท่าเทียม โดยเน้นให้การศึกษาที่มีคุณภาพแก่ทุกคนและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านการสนับสนุนจากภาครัฐ เอกชนและท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาเบื้องต้น 12 ปีและการใช้เทคโนโลยีเพื่อเข้าถึงการเรียนรู้อย่างเท่าเทียม

แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาความสามารถและคุณภาพชีวิตของบุคคลในทุกช่วงวัย โดยไม่จำกัดแค่การศึกษาในห้องเรียน แต่เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในทุกแง่มุมของชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวและเติบโตไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีที่ไม่หยุดนิ่ง ดังต่อไปนี้

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) คือกระบวนการที่ผู้เรียนกำหนดเป้าหมาย และทิศทางการเรียนรู้ของตนเอง โดยวางแผน ค้นหาแหล่งข้อมูล และประเมินผลการเรียนรู้ กระบวนการนี้ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและความเป็นอิสระในการเรียนรู้ เหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีภาระอื่น ๆ เช่น ผู้เรียนในกลุ่มผู้ใหญ่ ซึ่งต้องการการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังเป็นส่วนสำคัญในบริบทการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ที่ไม่จำกัดช่วงอายุและสามารถพัฒนาความรู้ได้ตลอดเวลา (Svein Loeng, 2020)

การศึกษาตลอดชีวิตเป็นกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องทุกช่วงวัย เพื่อพัฒนาทักษะสำคัญในการดำเนินชีวิตและการทำงาน เช่น การคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา รองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยมีบทบาทสำคัญของภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อเตรียมประชาชนรับมือกับความท้าทายและพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (สุมาลี ศรีสังข์, 2566)

การจัดการเรียนรู้แนวใหม่เพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งโลกอนาคตจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อเตรียมคนให้พร้อมรับกับความซับซ้อนและโอกาสท้าทายในโลกปัจจุบัน โดยมุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะสำหรับอนาคต (Future Essential Skills) ความรับผิดชอบต่อสังคม และการเป็นพลเมืองโลก การเรียนรู้ในอนาคตจะเน้นความยืดหยุ่น สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา จากประสบการณ์จริงและแหล่งความรู้หลากหลาย รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะในการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ยั่งยืน (ขวลิต ขอดศิริ และวชิรา เครือคำอ้าย, 2567)

การเรียนรู้ในบริบทต่าง ๆ เกิดขึ้นในสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย ในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา คุณภาพของกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของสังคมในกิจกรรมการเรียนรู้

เป้าหมายคือการใช้เครื่องมือทางนโยบายในการวางแผนและติดตามผลการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับประเทศ โดยเน้นทั้งการเรียนรู้ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรวัยแรงงานและผู้สูงอายุแต่ยังพัฒนาทักษะทางสังคมและการใช้ชีวิตในสังคมได้ดีขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกรมส่งเสริมการเรียนรู้มุ่งเน้นการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของประชาชนในทุกช่วงวัย โดยไม่จำกัดเฉพาะการศึกษาในระบบ แต่ยังรวมถึงการเรียนรู้นอกระบบและการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองช่วยให้ผู้เรียนเลือกสิ่งที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็น ส่วนการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานกศน., 2566)

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาตนเองและสังคม ซึ่งไม่จำกัดแค่ในห้องเรียน แต่สามารถเกิดขึ้นในทุกบริบทของชีวิต เช่น ที่บ้าน ที่ทำงาน หรือกิจกรรมยามว่าง การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวในสังคมที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา ผ่านการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน

นโยบายด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด (สกร.) เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับประชาชนในทุกกลุ่มวัย โดยมีการดำเนินงานในระดับจังหวัด ภายใต้การดูแลของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานนี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และศักยภาพของประชาชนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยการส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายการจัดการศึกษาของ สกร. แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบหลักที่ตอบโจทย์ความต้องการและการพัฒนาตนเองของบุคคลในทุกช่วงวัย (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่, 2568) ได้แก่

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของบุคคล ไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน แต่จะเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในทุกกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ทั้งในที่ทำงาน ที่บ้าน และในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะและความสามารถในการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและเติบโตไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในสังคม
2. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคล โดยไม่จำกัดเฉพาะในด้านวิชาการ แต่ยังรวมถึงการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชีวิตส่วนตัว เช่น การพัฒนาทักษะการทำงาน การพัฒนาความสัมพันธ์ การดูแลสุขภาพ และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
3. การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับคุณวุฒิที่สอดคล้องกับระดับการศึกษา โดยอาจจะเป็นการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือระดับอุดมศึกษาตามหลักสูตรที่รัฐกำหนด

ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสในการทำงานและการพัฒนาในสายอาชีพต่าง ๆ โดยเน้นการให้ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในตลาดแรงงาน

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่มุ่งสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกระดับและทุกกลุ่มเป้าหมาย ครอบคลุมทั้งในระบบ นอก ระบบ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืนและรอบด้าน

หนึ่งในแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิตคือการส่งเสริมการเรียนรู้ในบริบทที่หลากหลาย ซึ่งรวมถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม การสัมมนา การจัดกลุ่มเรียนรู้ในชุมชน หรือแม้กระทั่งการจัดการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ในสิ่งที่ตรงกับ ความสนใจและความต้องการของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นทักษะทางอาชีพ การพัฒนาทักษะชีวิต หรือการเสริมสร้างคุณค่าของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ยังมุ่งเน้นการจัดการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มในการจัดการศึกษาในพื้นที่ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ที่อาจจะไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาได้อย่างเต็มที่ การให้โอกาสในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองจึงเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทักษะอาชีพ ช่วยเสริมความรู้และศักยภาพในการประกอบอาชีพหรือทำธุรกิจส่วนตัวอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในจังหวัดกระบี่ การส่งเสริมคุณวุฒิ และการจัดการศึกษาในพื้นที่ช่วยยกระดับอาชีพของประชาชน ซึ่งสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนโอกาสการเรียนรู้เพื่อการปรับตัวและเติบโตอย่างยั่งยืน (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่, 2568) ดังต่อไปนี้

วิสัยทัศน์

“ ประชาชนในจังหวัดกระบี่ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความสุข พร้อมเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ”

พันธกิจ

1. จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ และยกระดับการศึกษาของประชาชน ให้สามารถปรับตัวในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม และมีสมรรถนะพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่
2. ผลิตและพัฒนาหลักสูตร โปรแกรมการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ วิธีการ จัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้และสภาวะการณ์การพัฒนาของประเทศ
3. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมที่ทันสมัย มาใช้ในการจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา

4. สร้างและประสานความร่วมมือเชิงรุกกับภาคีเครือข่าย ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา
5. พัฒนาระบบบริหารจัดการภายในองค์กรให้มีความทันสมัย โดยยึดหลักธรรมาภิบาลเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
6. พัฒนาและยกระดับศักยภาพบุคลากรทุกประเภท ทุกระดับ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

เป้าประสงค์

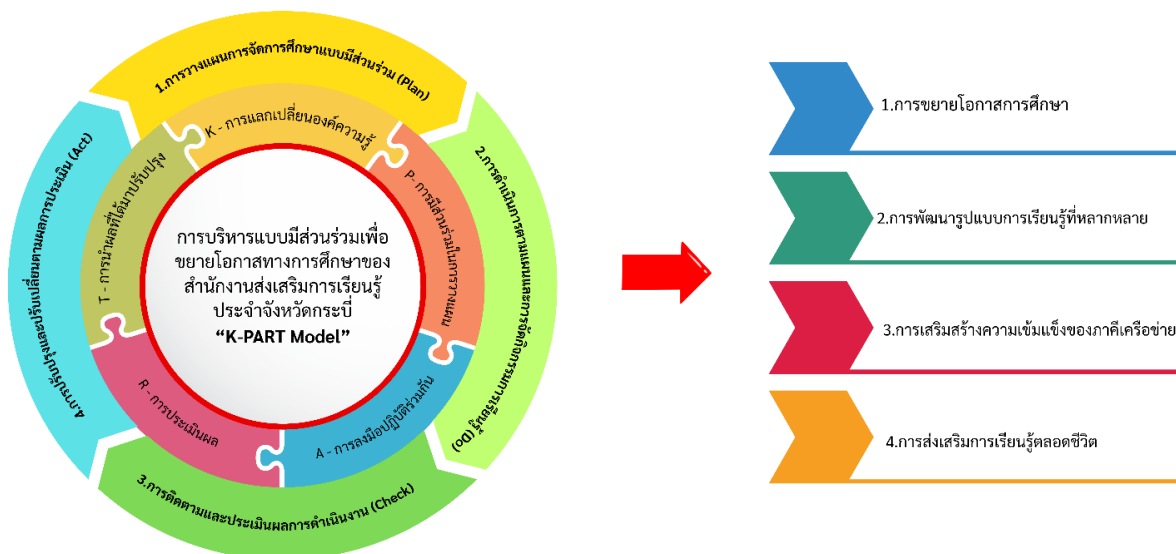
1. ประชาชนได้รับโอกาสและเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง เป็นไปตามบริบท สภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
2. ประชาชนได้รับการยกระดับการศึกษา สร้างเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม หน้าที่ความเป็นพลเมืองที่ดีภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน
3. ประชาชนได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านแหล่งเรียนรู้ ช่องทางการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม สามารถคิด วิเคราะห์ แยกแยะอย่างมีเหตุผล และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างสร้างสรรค์
4. หน่วยงาน มีหลักสูตรโปรแกรมการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในรูปแบบที่หลากหลาย ทันสมัย และรองรับกับสภาวะการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ
5. หน่วยงาน มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมที่ทันสมัย มาใช้ในการเพิ่มโอกาส และช่องทางการเรียนรู้ และยกระดับคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ให้กับประชาชน
6. ชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน ในรูปแบบต่าง ๆ
7. หน่วยงานมีระบบบริหารจัดการภายในองค์กรที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
8. บุคลากร สกร. ทุกประเภท ทุกระดับได้รับการพัฒนา เพื่อเพิ่มทักษะและสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามสายงานและการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า นโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ มุ่งเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมสำหรับประชาชนทุกกลุ่มวัย โดยเน้นการพัฒนาทักษะและความรู้ทั้งในระบบการศึกษาแบบทางการและนอกระบบ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ การสนับสนุนการพัฒนาตนเองและสร้างอาชีพในพื้นที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การร่วมมือจาก

ภาครัฐ เอกชน และชุมชนช่วยขับเคลื่อนการเรียนรู้และพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน เพื่อให้ประชาชนปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปองค์ความรู้ (Summary of Knowledge)

บทความนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน หรือภาคประชาชน มีบทบาทอย่างยิ่งในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะเมื่อกระบวนการบริหารได้รับการปรับให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านทรัพยากร การจัดการเรียนรู้ และความต้องการเฉพาะของชุมชน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายทางการศึกษาที่ดำเนินงานด้านการพัฒนาทุนมนุษย์หรือการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ โดยควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างตรงจุด ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว ลดช่องว่างทางโอกาสทางการศึกษา และสร้างรากฐานที่มั่นคงให้แก่การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต ดังแผนภาพโมเดล

แผนภาพที่ 1 โมเดลการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา
ของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่

ที่มา : กิจจพิภัก เกตุแก้ว, 2568

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ที่เหมาะสมกับบริบทในการจัดการศึกษาในพื้นที่อันจะนำไปสู่การยกระดับโอกาสทางการศึกษาต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

กลไกการขับเคลื่อนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

1. การวางแผนการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม (Plan) สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ควรสร้างแผนการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยการรวบรวมข้อมูลจากภาคีเครือข่าย เช่น ครู กศน., หน่วยงานท้องถิ่น, และภาคประชาชน เพื่อออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ

2. การดำเนินการตามแผนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Do) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ประชาชนมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีสัมมนา การฝึกอบรม หรือการจัดกลุ่มเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถมีบทบาทในการตัดสินใจและพัฒนาการศึกษาของตนเองและชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ออนไลน์และการจัดกิจกรรมในพื้นที่

3. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน (Check) การตรวจสอบผลการดำเนินการโดยใช้เครื่องมือสะท้อนผลที่มีส่วนร่วม เช่น การใช้บัตรสะท้อนความคิดเห็นจากผู้เรียนและภาคีเครือข่าย การรวบรวมข้อมูลและสะท้อนกลับ (Feed back) เพื่อประเมินว่าการเรียนรู้ที่ดำเนินการนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ และตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ดีแค่ไหน

4. การปรับปรุงและปรับเปลี่ยนตามผลการประเมิน (Act) การนำข้อมูลจากการประเมินมาปรับปรุงแผนการศึกษาและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ เช่น การปรับเปลี่ยนหลักสูตร การเพิ่มช่องทางการเรียนรู้ หรือการปรับการดำเนินการให้ตอบสนองความท้าทายในสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง

กระบวนการสร้างโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่

1. การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ (Knowledge Sharing) การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ระหว่างภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เช่น ครู สกร., ภาคประชาชน และหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนาการเรียนรู้และการจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Participatory Planning) การมีส่วนร่วมในการวางแผนผ่านเวทีสาธารณะและเวทีชุมชน เช่น การร่วมจัดทำแผนการศึกษาท้องถิ่น โดยให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถเสนอความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา

3. การลงมือปฏิบัติร่วมกัน (Action Together) การลงมือปฏิบัติร่วมกันของภาคีเครือข่าย เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work shop) ทักษะชีวิต ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การประเมินผลและสะท้อนผล (Evaluation) การประเมินผลและสะท้อนผลลัพธ์ผ่านวงเสวนา การประเมินเชิงคุณภาพ และการรับข้อเสนอแนะจากผู้เรียน ซึ่งช่วยให้สามารถปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้และการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

5. การนำผลที่ได้มาปรับปรุง (Transformation) การนำผลที่ได้จากการประเมินและสะท้อนผลลัพธ์มาปรับปรุงนโยบายหรือรูปแบบการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่นและความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและครอบคลุมทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ผลที่คาดว่าจะได้รับการจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่

1. การขยายโอกาสการศึกษาให้กลุ่มหลุดจากระบบ สำหรับเด็กนอกระบบ, ผู้ใหญ่, และผู้ด้อยโอกาส ผ่านการศึกษานอกระบบและการเรียนรู้ทางไกล เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต

2. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่นสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อให้เข้ากับบริบทชุมชน เช่น การเรียนรู้ในชุมชนหรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่สะดวกและตอบโจทย์

3. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายการศึกษาส่งเสริมการร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการพัฒนาการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและยั่งยืนในการขยายโอกาสทางการศึกษา

4. การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกช่วงวัย เพื่อให้ประชาชนสามารถพัฒนาทักษะและความรู้ในทุกช่วงชีวิต ปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

บทอภิปราย (Discussion)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ใช้มีความสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินการเพื่อพัฒนาโอกาสทางการศึกษาให้เท่าเทียมกัน การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประชาชนในทุกกลุ่มวัย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรม การสัมมนา หรือการเรียนรู้นอกระบบ การมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารทำให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันและสร้างความมั่นใจในความสำเร็จของการดำเนินงาน

บทความนี้สนับสนุนแนวคิดของ รอย โอ. อานาโบ (Roy O. Anabo) ที่กล่าวว่าในการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management : SBM) ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาผ่านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยให้ครู ผู้ปกครอง และตัวแทนจากชุมชนมีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับงบประมาณ บุคลากร และหลักสูตรการศึกษา การมีส่วนร่วมนี้ช่วยให้การตัดสินใจสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยเฉพาะในด้านการจัดการทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างการศึกษาและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของสังคมได้อย่างยั่งยืน (Roy O. Anabo, 2024)

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสมัยใหม่ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมของผู้ใช้ในการปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยการสร้างความตระหนักและความเข้าใจในด้านเทคโนโลยีกับครูและบุคลากรทางการศึกษา การสร้างทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลง

และการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ผู้นำสถานศึกษาควรเลือกวิธีการที่เหมาะสมและกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานอย่างมีระบบ เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายและพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (ดุลชิตร์ มงคล, 2566)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (Policy Recommendations)

1. ระดับสถานศึกษา

1.1 สถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากครู ผู้เรียน และผู้ปกครองในการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการใช้แนวทางการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) และการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา

1.2 การพัฒนาหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน ได้โดยเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพที่สามารถใช้ได้จริง

2. ระดับสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด

2.1 สำนักงานควรจัดการอบรมและสร้างเครือข่ายภาคีที่มีบทบาทในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล โดยการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว

2.2 การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของพื้นที่

3. ระดับประเทศ

3.1 การพัฒนานโยบายการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นระบบ โดยรัฐควรสนับสนุนการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดแค่การศึกษาในโรงเรียน แต่รวมถึงการเรียนรู้นอกระบบและการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.2 การกระจายอำนาจการบริหารจัดการการศึกษาให้แก่หน่วยงานท้องถิ่น และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมและยั่งยืนในทุกพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

ชลิต ขอดศิริ, และวชิรา เครือคำอ้าย. (2567). การจัดการเรียนรู้แนวใหม่เพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งโลกอนาคต.

วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 37(2), 310-325.

ดุลชิตร์ มงคล. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 4(1), 88 - 96.

ธนู ขวัญเดช. (2565). การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ไทยในยุคดิจิทัล.

วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล, 9(1), 87-103.

พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566. (2566). ราชกิจจานุเบกษา, 140(มีนาคม), 62-64.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา, 134(เมษายน), 15.

- ศุภิสรา คุณาวีวัฒน์, และนางลักษณ์ ใจฉลาด. (2566). การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของบุคลากร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(6), 66–91.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580)*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2566). “พ.ร.บ. ส่งเสริมการเรียนรู้ ปี 66” ยกระดับ กศน. เป็น กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ให้คนทุกวัยเข้าถึงการศึกษา. รัฐบาลไทย. www.thaigov.go.th/infographic/contents/details/6866
- สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่. (2568). *บริบททั่วไปของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่*. สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่. <http://krabi.nfe.go.th/index.php>
- สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่. (2568). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*. สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่. <http://krabi.nfe.go.th/index.php>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *การพัฒนาด้านการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. www.onec.go.th/th.php/book/BookView/1879
- สุธารัตน์ ชำนาญเหาะ, และบุญเลิศ ธาณรัตน์. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 6(3), 413–428.
- สุภาวดี พรหมทอง. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- สุมาลี สังข์ศรี. (2566). การส่งเสริมให้นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 21(1), 211 – 233.
- อรอนงค์ แจ่มจำรัส, และชัยอนันต์ มั่นคง. (2565). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10. *วารสารวิจัยและวิชาการ*, 5(3), 205–214.
- นพเก้า กลิ่นแผ่น, จิตินันท์ ดั่งสุวรรณ, และทินกร ชอัมพงษ์. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดลพบุรี. *วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 7(3), 73–185.
- อนุวัฒน์ ทศบุตร. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- อุมารพร แต่งเกลี้ยง. (2565). แนวทางการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่. *วารสารศิลปศาสตร์ มทร.กรุงเทพ*, 4(2), 48–62.

-
- Anabo, R. O. (2024). Analysis of Different Principles in School-Based Management. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.4780126>
- Kwon, S.-H., & Kim, J.-S. (2025). Relationship between participative decision-making within an organization and employees' cognitive flexibility, creativity, and voice behavior. *Behavioral Sciences*, 15(1), 1-18. <https://doi.org/10.3390/bs15010051>
- Loeng, S. (2020). Self-directed learning: A core concept in adult education. *Education Research International*, 2020, Article ID 3816132. <https://doi.org/10.1155/2020/3816132>
- Ogu, S. J. (2024). Employee participation in decision-making and organizational commitment: A study of modern organizations. *ResearchGate*. www.researchgate.net/publication/385487184_Employee_participation